

**Zpráva o činnosti
Sekce zemědělských vstupů
za rok 2023**

Kolektiv autorů:

Mgr. Šárka Poláková, Ph.D.
Ing. Dušan Reininger, Ph.D.
Ing. Michaela Smatanová, Ph.D.
Ing. Jaroslav Houček
Ing. Michal Beránek
Ing. Jiří Fiala, Ph.D.
Ing. Olga Venerová
Ing. Tomáš Jedlička
Ing. Andrea Blažková
Ing. Jitka Havlová
Ing. Robert Tůma
Ing. Pavel Minář, Ph.D.
Ing. Jana Ondráčková
Ing. Kristina Svobodová

Schválil:

Ing. Josef Svoboda, Ph.D.

Obsah

ÚVOD.....	4
1 ODDĚLENÍ KRMIV (OdK).....	4
1.1 Úřední kontroly krmiv.....	4
1.1.1 Běžné kontroly.....	6
1.1.2 Cílené kontroly a monitoring krmiv.....	6
1.1.3 Radioaktivní kontaminace.....	7
1.1.4 Mimořádné kontroly.....	7
1.1.5 Kontrola krmiv z Ukrajiny.....	7
1.2 Výsledky analyzovaných vzorků krmiv.....	7
1.3 Evidence krmivářských provozů.....	8
1.4 Porušení právních předpisů v kontrolovaných provozech.....	9
1.5 Biologické zkoušení krmiv (BZK).....	9
2 ODDĚLENÍ HNOJIV (OdH).....	10
2.1 Schvalování.....	10
2.2 Odborný dozor.....	10
3 ODDĚLENÍ VÝŽIVY ROSTLIN (OdVR).....	11
3.1 Agrochemické zkoušení zemědělských půd.....	11
3.2 Stacionární výživářské a vegetační nádobové zkoušky.....	13
4 ODDĚLENÍ PŮDY A LESNICTVÍ (OdPL).....	14
4.1 Oblast zemědělské půdy.....	14
4.1.1 Bazální monitoring půd (BMP).....	14
4.1.2 Registr těžkých kovů.....	15
4.1.3 Monitoring kalů z čistíren odpadních vod.....	16
4.1.4 Monitoring kvality půdy a rostlin po aplikaci kalů.....	16
4.1.5 Monitoring sedimentů.....	16
4.2 Lesnická činnost.....	17
5 ODBOR PŘÍPRAVKŮ NA OCHRANU ROSTLIN (OPOR).....	17
5.1 Osvědčování způsobilosti pracovat podle zásad GEP.....	20
6 ODBOR KONTROLY ZEMĚDĚLSKÝCH VSTUPŮ (OKZV).....	20
6.1 Kontroly podmíněnosti.....	20
6.2 Národní kontroly.....	22
6.2.1 Kontroly v oblasti krmiv.....	22

6.2.2	Kontroly v oblasti hnojiv	23
6.2.3	Kontroly přípravků na ochranu rostlin v obchodní síti.....	24
6.2.4	Kontrola nakládání s přípravky na ochranu rostlin u profesionálních uživatelů	25
6.2.5	Kontroly ekologického zemědělství	25
6.3	Kontrolní testování aplikační techniky.....	25
6.4	Odborná způsobilost pro nakládání s POR.....	26
6.5	Statistika spotřeby POR.....	26
6.6	Delegované kontroly.....	27
6.6.1	Kontroly podmínek v rámci agroenvironmentálně - klimatických opatření a agroenvironmentálně navazujících klimatických opatření	27
6.6.2	Kontrola ekologicky hospodařících zemědělských podnikatelů	27
6.6.3	Kontrola minimálních požadavků u celofaremních ekoplateb	27
6.6.4	Odebírané vzorky krmiv a rostlinného materiálu pro potřeby SÚJB a SZIF	

ÚVOD

Sekce zemědělských vstupů (SZV) zahrnuje činnosti v oblasti krmiv, hnojiv, půdy, lesnictví, přípravků na ochranu rostlin a souvisejících úředních kontrol. V současnosti má dva odbory: Odbor kontroly zemědělských vstupů (OKZV) a Odbor přípravků na ochranu rostlin (OPOR) a pět přímo řízených oddělení.

I nadále probíhá na sekci úzká spolupráce mezi jednotlivými odbory a odděleními, ve spolupráci byl rovněž zpracován roční plán kontrolní a analytické činnosti za účelem zajištění koordinace kontrolní činnosti, odběrů a analýz vzorků. I v roce 2023 se zaměstnanci jednotlivých odborů a oddělení podíleli na tvorbě legislativy (národní i evropské), organizovali vzdělávací akce, přednášeli na konferencích, školeních a dalších akcích pro odbornou veřejnost, vykazovali publikační činnost a poskytovali informace podle příslušných právních předpisů.

Tato zpráva uvádí přehled stěžejních činností jednotlivých odborů a oddělení SZV v roce 2023, dále jsou ve zprávě uvedeny počty a výsledky kontrol a odběrů vzorků, stejně jako výsledky ostatních činností sekce.

1 ODDĚLENÍ KRMIV (OdK)

1.1 Úřední kontroly krmiv

Úřední kontroly krmiv, doplňkových látek a premixů provádějí inspektoři OKZV podle ročních plánů kontrolní činnosti, v souladu s metodickými pokyny. Kontroly provozů probíhají bez předchozího upozornění. Úřední kontroly jsou zaměřeny na všechny fáze výroby, skladování a používání krmiv, doplňkových látek a premixů.

V oblasti krmiv ÚKZÚZ provádí následující typy úředních kontrol:

- **běžné kontroly** dodržování legislativy při výrobě a uvádění krmiv,
- **cílené kontroly** eliminace nejčastějších rizik bezpečnosti krmiv,
- **monitoring** krmiv zaměřený na výskyt mykotoxinů,
- **mimořádné kontroly** vyžádané externími subjekty, včetně kontrol RASFF,
- **registrační kontroly** výroby a uvádění krmiv.

Počty úředních kontrol (s výjimkou kontrol mimořádných a registračních) jsou plánovány na základě analýzy rizik, která zahrnuje zejména počty provozů, které mají být kontrolovány, druhy činností, které kontrolovaný provoz vykonává, pozici a význam subjektu na trhu a počet závad zjištěných v uplynulém období.

V roce 2023 vykonali inspektoři ÚKZÚZ celkem **1236** úředních kontrol krmiv, mimo kontrol podmíněnosti a národních kontrol krmiv v zemědělské prvovýrobě. Konkrétní počty kontrol, vztažené k jednotlivým činnostem v kontrolovaných provozech, ukazuje následující tabulka. Některé zemědělské provozy mají registrováno více provozovaných činností, které byly prověřovány v rámci jedné úřední kontroly. Z tohoto důvodu matematický součet kontrol jednotlivých typů provozů překračuje výše uvedený počet fyzicky provedených úředních kontrol krmivářských provozů.

Četnost kontrol je předem stanovena podle výsledku analýzy rizika provozů a prováděných činností, kdy jsou plánovány zpravidla 1-4 kontroly v podniku ročně (1 kontrola

u distributorů nebo dodavatelů, mobilních mícháren, 2-4 kontroly například u výrobců premixů).

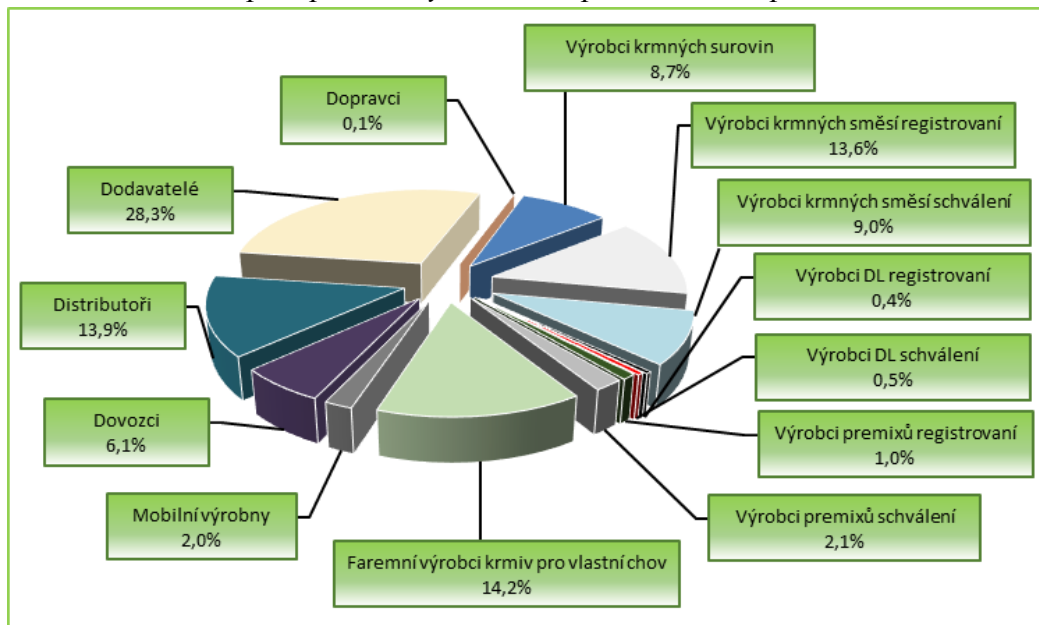
Úřední kontroly ověřují dodržování požadavků při provozování všech registrovaných činností krmivářských podniků. Aktuální legislativní požadavky jsou implementovány do kontrolních listů, které mají inspektoři v terénu k dispozici. Je tak zajištěn koordinovaný a jednotný výkon kontroly ve všech regionech. Pokud je zjištěno porušení předpisů, zjišťuje se závažnost závady i její rozsah. Závažná porušení se obvykle řeší uložením zvláštního opatření, nutného pro odstranění příčiny a eliminaci následků.

Počty registrovaných a kontrolovaných provozů v roce 2023

Činnost	Počet provozů v evidenci ÚKZÚZ	Počet provedených kontrol *
Výrobci krmných surovin	388	232
Výrobci krmných směsí registrovaní	279	361
Výrobci krmných směsí schválení	105	240
Výrobci doplňkových látek registrovaní	6	11
Výrobci doplňkových látek schválení	6	12
Výrobci premixů registrovaní	5	27
Výrobci premixů schválení	28	55
Faremní výrobci krmiv pro vlastní chov	361	378
Mobilní výrobní	55	52
Dovozci	265	163
Distributoři	942	368
Dodavatelé	1296	752
Dopravci	1668	1
Prvovýrobci	28636	302

* některé kontrolované provozy mají více registrovaných činností

Procentické zastoupení provedených kontrol podle činnosti provozů v roce 2023

1.1.1 Běžné kontroly

Představují plánované kontroly, které zahrnují více oblastí (plnění podmínek registrace/schválení, označování, kontroly zařízení a vybavení, HACCP, dokumentace atd.). Oblasti, na které se inspektor zaměřuje, ovlivňuje okamžitá situace v provozu a inspektor se může na místě rozhodnout, co bude při kontrole sledovat. Součástí běžné kontroly může být odběr vzorku ke stanovení bezpečnostních ukazatelů a deklarovaných parametrů jakostních znaků uváděných v označení.

V roce 2023 bylo odebráno **338** vzorků krmiv, z toho nevyhovujících bylo **102** analyzovaných vzorků (30,2 %). Ve většině případů (69 vzorků) se mírná odchylka deklarovaného složení týkala pouze jednoho ze spektra ověřovaných parametrů výrobku a neměla tedy významný vliv na jeho celkovou jakost a kvalitu. U jiných 20 krmiv se nedodržení deklarovaného obsahu týkala většího počtu ověřovaných parametrů současně. Rovněž bylo zjištěno 1 krmivo falšované, 3 krmiva nevhodná pro daný účel použití a 9 vzorků krmiv s ohroženou bezpečností, které byly neprodleně staženy z trhu. Pro srovnání v roce 2022 běžné kontrole nevyhovělo 24,7 % odebraných vzorků.

1.1.2 Cílené kontroly a monitoring krmiv

Jsou to plánované kontroly, primárně zaměřené na posouzení bezpečnosti krmiv. Součástí cílené kontroly je vždy odběr vzorku krmiva, u kterého se posuzuje, zdali cíleně sledovaný parametr vyhovuje legislativním požadavkům. Může se jednat např. o ověření nepřítomnosti zakázané látky, dodržení limitu maximálního obsahu rezidua nežádoucí látky či respektování povoleného rozsahu dávkování doplňkové látky a její správné používání nebo označování. V rámci cílené kontroly, včetně monitoringu krmiv, bylo v roce 2023 posouzeno **597** vzorků krmiv, nevyhovujících bylo **26** vzorků (4,4 %). Závadných bylo 14 krmiv nejakostních s nedodržením obsahu jednoho deklarovaného parametru, 3 krmiva se závažnou nejakostí více deklarovaných parametrů, 2 krmiva falšovaná, 6 krmiv s ohroženou bezpečností,

vyžadujících stažení z trhu a 1 krmivo s rezidui medikační látky, indikující nutnost úpravy systému dekontaminace výrobní linky po medikaci.

1.1.3 Radioaktivní kontaminace

V rámci monitoringu radioaktivní bezpečnosti krmiv byly odebrány vzorky převážně objemných krmiv rostlinného původu na žádost SÚJB ke stanovení radiační kontaminace. Výsledky úrovně radioaktivity v krmivech jsou v ČR dlouhodobě vyhovující.

1.1.4 Mimořádné kontroly

Nejsou součástí plánu, jedná se o kontroly, které vyvolají vnější podněty, např. varování ze systému RASFF, stížnosti spotřebitelů, nebo informace od krajských veterinárních správ. V roce 2023 bylo uskutečněno celkem **28** kontrol na podnět (SVS, podněty spotřebitelů, RASFF), při kterých byly zjištěny **4** případy závažného porušení legislativy a byla uložena **4** zvláštní opatření k odstranění závad. Dále byla zaznamenána 1 závada marginální, která byla odstraněna před ukončením úřední kontroly. V rámci kontrol bylo prověřeno 12 vzorků krmiv, z nichž 2 byly posouzeny jako krmiva nesplňující požadavky na bezpečnost.

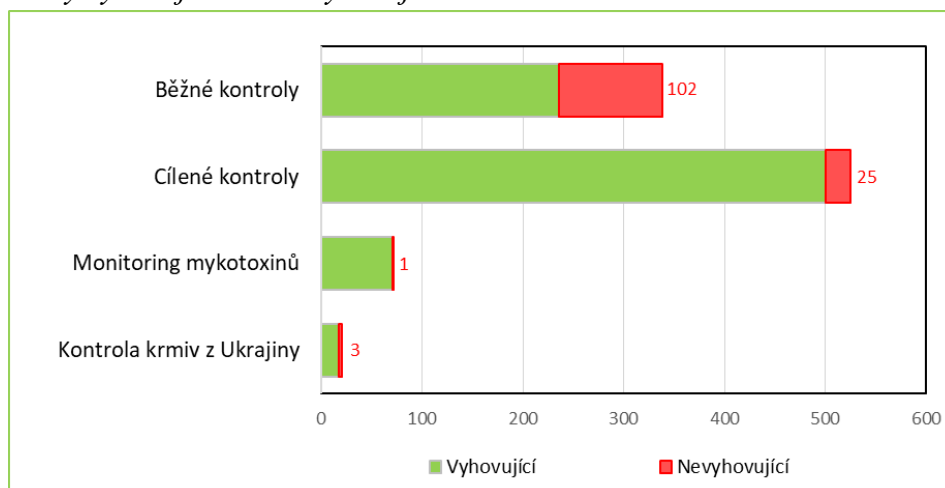
1.1.5 Kontrola krmiv z Ukrajiny

Bylo prověřeno 20 vzorků krmných surovin původem z Ukrajiny. Závadná byla 3 krmiva, z tohoto počtu 2 vzorky nevyhověly doporučeným směrným hodnotám přítomnosti mykotoxinů a 1 vzorek nesplnil požadavky na bezpečnost, vyžadující stažení z trhu.

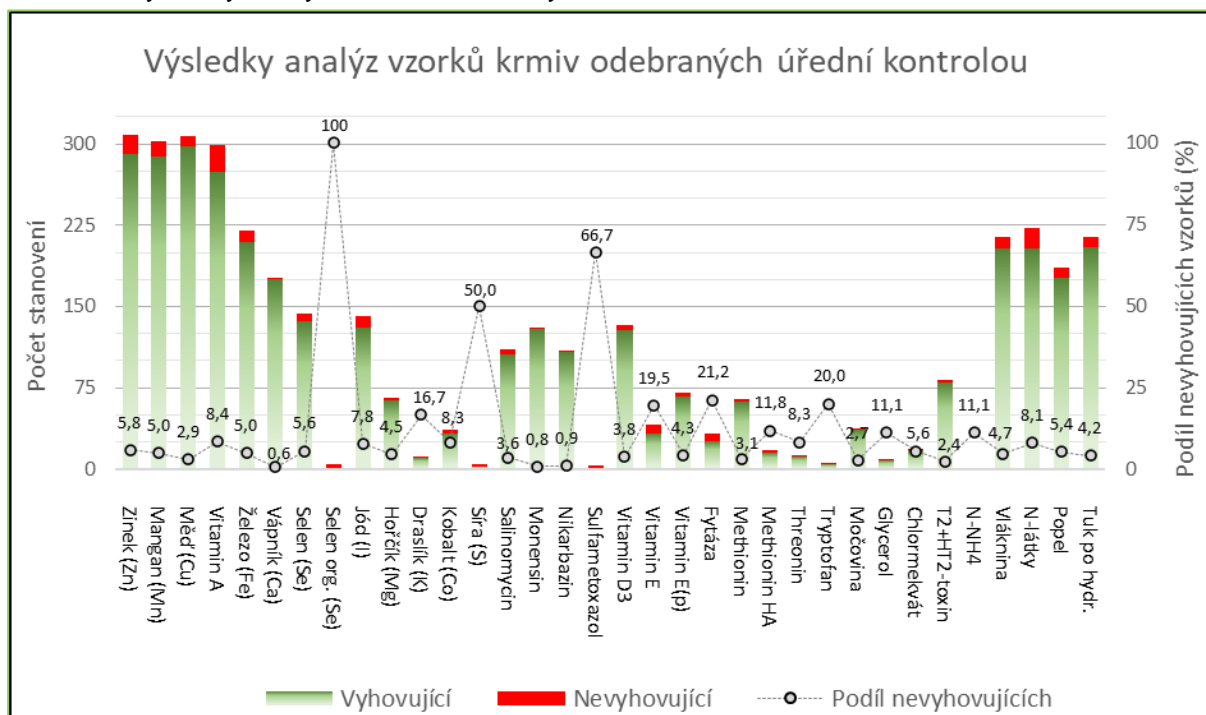
1.2 Výsledky analyzovaných vzorků krmiv

Součástí většiny úředních kontrol (a m. j. všech cílených kontrol) je také odběr vzorků. V roce 2023 bylo úřední kontrolou prověřeno celkem **1005** vzorků krmiv. Jako nevyhovující bylo posouzeno **131** vzorků (13,0 %). V předcházejícím roce 2022 požadavkům na bezpečnost a jakost krmiv nevyhovělo 10,3 % posouzených vzorků. Následující graf uvádí rozsah odběru vzorků krmiv dle typu provedené úřední kontroly a zastoupení zjištěných závad. Nejčastěji byly vzorky odebrány v rámci cílené kontroly bezpečnosti krmiv. Závada byla nejčastěji zjištěna v rámci běžné kontroly, zaměřené na ověření deklarovaného obsahu krmiv.

Počty vyhovujících a nevyhovujících vzorků v rámci úředních kontrol krmiv 2023

Souhrnné výsledky analýz vzorků, odebraných úřední kontrolou krmiv v roce 2023

1.3 Evidence krmivářských provozů

V registračním systému ÚKZÚZ bylo k 31. 12. 2023 evidováno **22 391** subjektů, které požádaly o registraci krmivářských provozů pro činnost výroba, uvádění do oběhu, prvovýroba nebo doprava krmiv. V převážné většině se jedná o fyzické osoby – **16 957** subjektů, právnické osoby – **5 419** subjektů a **18** zahraničních právních subjektů, které mají v ČR registrovaný provoz. Celkem bylo u těchto subjektů k tomuto datu evidováno **33 425** provozů, z toho schválených bylo **312** a registrovaných provozů **2 374**, provozů zemědělské prvovýroby bylo **28 636**, dopravců krmiv **1668** provozů a **435** provozů, které nespádají pod povinnost registrace, ale byly ve sledovaném období kontrolovány nebo jsou v registračním řízení.

V roce 2023 byly nově schváleny **4** a registrováno **525** provozů, z toho 393 bylo prvovýrobců. Změny v evidenci byly provedeny u 578 provozů, z toho u 64 schválených a 514 registrovaných provozů. Z evidence bylo vyjmuta **408** provozů (z toho 8 schválených, 400 registrovaných).

Meziročně se největší nárůst nově registrovaných provozů týká dopravců krmiv a mírně provozů zemědělské prvovýroby. Počty výrobců krmiv pro hospodářská zvířata zůstávají přibližně stejné a stále trvá mírný nárůst počtu provozů výrobců a dodavatelů krmiv pro zvířata v zájmovém chovu. Mírně ubylo provozů uvádění krmiv na trh, a to ve všech kategoriích. Zde to ale bylo způsobeno hlavně zrušením provozů, které delší dobu činnost nevykonávaly a možností dočasně pozastavit registraci provozu. V roce 2023 byla převzata agenda evidence provozů od ÚSKVBL, tudíž je nově evidováno 43 schválených výrobců medikovaných krmiv a 1 provoz, který uvádí medikovaná krmiva na trh.

1.4 Porušení právních předpisů v kontrolovaných provozech

Inspektoři v roce 2023 během provedených **1614** úředních kontrol krmiv mimo kontrol podmíněnosti zemědělské prvovýroby zaznamenali v prověřovaných provozech celkem **18** závad neodstranitelných v průběhu kontroly. Ve srovnání s rokem 2022 došlo k mírnému zvýšení počtu závažných porušení. Dále bylo zjištěno **53** marginálních závad, které byly odstraněny již v průběhu úřední kontroly, zde se razantně navýšil počet případů oproti roku 2022 o více než dvojnásobek. V souladu s článkem 139 Nařízení EP a R (EU) 2017/625 o úředních kontrolách bylo uloženo **13** zvláštních opatření k zajištění bezpečnosti krmiv nebo k dodržení právních předpisů v oblasti krmiv. Na základě šetření zjištěných deliktů ÚKZÚZ uzavřel **24** případů správních řízení, souhrnná výše uložených pokut činí 333 tis. Kč. Provozovatelé nejčastěji porušili limity maximálního obsahu nežádoucích látek v krmivu dle Nařízení Komise č. 574/2011, včetně případů křížové kontaminace krmiv rezidui kokcidiostatik či léčiv, překročili maximální obsah doplňkové látky v krmivech, stanovený pro jednotlivé druhy a kategorie zvířat nebo závažným způsobem nedodrželi deklarované jakostní parametry obsahu krmiva, uváděného na trh.

1.5 Biologické zkoušení krmiv (BZK)

Od ledna až do konce listopadu 2023 pokračovala biologická testace v rámci ověření produkční účinnosti krmné směsi u sedmi nosných genotypů společnosti INTEGRA, a.s. Konkrétně se jednalo o genotypy Bovans Brown, Bovans Sperwer, Isa Dual, Moravia BSL, Isa Sussex, Dekalb White a Moravia Barred. Sledovanými ukazateli v období chovu byla živá hmotnost, intenzita snášky, hmotnost vajec, produkce vaječné hmoty, podíl nestandardních vajec, kvalita vajec, spotřeba krmiva a zdravotní stav nosnic.

Na základě dlouholeté smlouvy o spolupráci mezi ÚKZÚZ a společností INTEGRA, a.s., byly také v roce 2023 provedeny dva výkrmové testy kohoutů ISA Dual s následnou porážkou v rámci projektu „Testovací porážka drůbeže v Biologické testovací stanici“.

Dále ÚKZÚZ provedl na základě objednávky společnosti MycoProgress spol. s r.o., ověření produkční účinnosti krmné směsi pro brojlerová kuřata se zařazením přípravku Cordyceps. Sledovanými ukazateli zde byla spotřeba a konverze krmiva v kontrolních a pokusných skupinách, intenzita růstu a přírůstky živé hmotnosti a zdravotní stav zvířat.

Jednodenní kuřata ROSS 308

Kontakt: vedoucí oddělení - Ing. Michal Beránek, mob.: 737 267 404,
michal.beranek@ukzuz.cz

2 ODDĚLENÍ HNOJIV (OdH)

Oddělení hnojiv schvaluje hnojiva (včetně rostlinných biostimulantů, pomocných půdních látek a substrátů - dále jen hnojiva) uváděná do oběhu čtyřmi legálními způsoby. Jedná se o registraci a ohlášení (podle zákona č. 156/1998 Sb., o hnojivech), vzájemné uznávání (podle Nařízení EP a Rady (ES) č. 2019/515) a CE hnojiva (podle Nařízení EP a Rady (ES) č. 2019/1009). CE hnojiva jsou však evidována a následně zveřejněna v Registru hnojiv pouze na základě žádosti výrobce, resp. dodavatele, protože tato hnojiva ze své podstaty žádné evidenci ani povinnému hlášení nepodléhají.

2.1 Schvalování

Podle zákona o hnojivech bylo vydáno celkem **557** rozhodnutí v režimu registrace a ohlášení byla **179** hnojiv. V režimu vzájemného uznávání bylo ohlášeno **141** výrobků, dále bylo evidováno **262** CE hnojiv.

Do působnosti oddělení patří také schvalování programů použití kalů podle zákona č. 541/2020 Sb., o odpadech. Bylo podáno **351** žádostí, z toho **7** žádostí bylo zamítnuto. Nejčastějším důvodem zamítnutí programů bylo zamýšlené použití kalů na půdách s vysokou a velmi vysokou zásobou fosforu.

2.2 Odborný dozor

V rámci odborného dozoru bylo odebráno celkem **267** vzorků, z toho 172 registrovaných hnojiv, 41 ohlášených hnojiv, 10 hnojiv ES, 23 CE hnojiv, 5 vzájemně uznaných výrobků a 15 hnojiv určených k aplikaci na vlastní pozemky. Na základě nevyhovujících výsledků analýz vzorků bylo zrušeno **6** rozhodnutí o registraci a **6** ohlášení hnojiv. Důvodem bylo kromě nevyhovujících jakostních ukazatelů také překročení limitu rizikových prvků. Dále bylo zahájeno správní řízení u **1** CE hnojiva.

Cílené kontroly zaměřené na komposty, digestáty a statková hnojiva byly prováděny jak u registrovaných a ohlášených výrobků (jako součást odborného dozoru), tak jako kontrola výrobků určených pro vlastní potřebu.

Cílené kontroly v roce 2023 - komposty, digestáty, statková hnojiva

Výrobek	Překročení limitů rizik. prvků (v mg prvku/kg vysuš. vz.)
Minerální hnojivo	Cd (52,5/50)
Minerální hnojivo	Cd (52,3/50)
Kompost	Cu (343/150); Hg (1,55/1); Ni (51,9/50); Zn (1110/600)
Kompost	Cu (162/150); Hg (1,1/1); Zn (641/600)
Kompost	Cu (192/150); Zn (654/600)
Digestát	Cu (1 300/250)
Digestát	Cu (256/250)
Organické hnojivo	Cd (2,52/2,0)

Hnojiva, u nichž byly v roce 2023 zjištěny nadlimitní obsahy rizikových prvků

Výrobek	Počet odebraných vzorků (překroč. limitů rizik. prvků/ nedodržení jakostních ukazatelů)	Překročení limitů rizik. prvků (v mg prvku/ kg vysuš. vzorku)
Komposty	98 (3/1)	Cu (343/150), Hg (1,55/1), Ni (51,9/50), Zn (1110/600); Cu (162/150), Hg (1,1/1), Zn (641/600); Cu (192/150), Zn (654/600)
Digestáty	18 (2/1)	Cu (1 300/250); Cu (256/250)
Statková hnojiva	12 (0/-)	

Kontakt: vedoucí oddělení - Ing. Jaroslav Houček, mob.: 737 267 194, jaroslav.houcek@ukzuz.cz

3 ODDĚLENÍ VÝŽIVY ROSTLIN (OdVR)

3.1 Agrochemické zkoušení zemědělských půd

V roce 2023 bylo prozkoušeno téměř **379 tisíc** ha z. p., a bylo odebráno více než **65 tisíc** půdních vzorků.

AZZP je pravidelné zjišťování vybraných parametrů půdní úrodnosti; provádí se v šestiletých cyklech a zahrnuje odběr vzorků, jejich chemický rozbor a vyhodnocení výsledků. AZZP je prováděno na základě zákona č. 156/1998 Sb., o hnojivech, ve znění pozdějších předpisů a vyhlášky č. 275/1998 Sb., o agrochemickém zkoušení zemědělských půd, ve znění pozdějších předpisů. Na zkoušených pozemcích se stanovují u všech vzorků tyto agrochemické vlastnosti: půdní reakce, obsah přístupného P, K, Mg a Ca. Dále se vypočítává aktuální kationtová výměnná kapacita, potřeba vápnění a poměr K:Mg. Mikroelementy (B, Cu, Zn, Fe, Mn, S) a rizikový prvek kadmium se stanovují ve všech odebraných vzorcích metodou Mehlich 3. Výsledky jsou pro uživatele a vlastníky půdy hodnoceny ve zprávách dostupných v LPIS. Vybrané parametry organické hmoty se analyzují u 5 100 vzorků. Všechny agrochemické půdní vlastnosti se hodnotí samostatně pro ornou půdu, vinice, intenzivní sady, chmelnice a trvalé travní porosty.

Přehled prozkoušené výměry v krajích v roce 2023

Region	Počet ha z.p.	Počet vzorků
Středočeský	74 877	8 911
Jihočeský	79 906	11 069
Západočeský	60 575	8 853
Severočeský	40 000	4 877
Východočeský	71 076	10 824
Jihomoravský	108 191	13 597
Severomoravský	38 000	6 091
ČR celkem	472 625	64 222

Po ukončení chemických analýz bylo provedeno statistické hodnocení výsledků posledního odběrového roku cyklu 2017 - 2022, který byl tímto uzavřen. Vypracována byla i zpráva porovnávací vývoj vlastností za cykly 2011 - 2016 a 2017 - 2022. Tabulkové výstupy reprezentují vážené průměry u jednotlivých kultur přístupných živin, mikroelementů a parametrů půdní organické hmoty, která do systému AZZP byla zavedena v roce 2014.

Vážené průměry pH a přístupných živin za období 2017-2022, metoda Mehlich 3

kultura	výměra v ha	pH	P	K	Mg	Ca	K:Mg
			[mg.kg ⁻¹ půdy]				
Orná půda	2 288 346	6,1	91	258	200	2 987	1,52
Chmelnice	4 187	6,2	306	492	328	3 603	1,63
Vinice	9 425	7,2	96	313	345	8 056	1,10
Ovocný sad	11 732	6,3	117	375	263	3 751	1,62
TTP	499 852	5,3	79	249	216	2 032	1,43
Zemědělská p.	2 813 541	6,0	89	257	204	2 839	1,50

Vážené průměry mikroelementů, síry a kadmia, za období 2017-2022, metoda Mehlich 3

kultura	výměra v ha	B	Cu	Fe	Mn	Zn	S	Cd
		[mg.kg ⁻¹ půdy]						
Orná půda	1 192 599	1,05	3,3	297	121	5,3	20,1	0,13
Chmelnice	2 192	1,42	40,0	375	126	15,3	61,2	0,17
Vinice	3 805	1,49	13,8	120	153	6,4	14,6	0,12
Ovocný sad	6 195	1,39	7,9	276	129	8,7	19,2	0,15
TTP	222 615	0,68	2,7	360	81	5,3	18,3	0,15
Zemědělská p.	1 427 406	1,00	3,3	306	115	5,4	19,9	0,13

Vážené průměry parametrů půdní organické hmoty, živin za období 2014-2022, metoda NIRS

kultura	výměra v ha	Cox	C_TOT	N_TOT	poměr C:N	Glomalin
		[% půdy]				[g.mg ⁻¹ půdy]
Orná půda	460 219	1,60	1,80	0,19	9,95	2,83
Chmelnice	577	1,48	1,48	0,17	8,83	3,57
Vinice	367	1,54	1,50	0,16	9,58	2,93
Ovocný sad	2 383	1,62	1,78	0,20	9,80	2,93
TTP	36 260	2,32	2,79	0,26	10,67	3,51
Zemědělská p.	499 778	1,66	1,85	0,19	10,00	2,85

3.2 Stacionární výživářské a vegetační nádobové zkoušky

V roce 2023 bylo na 11 zkušebních stanicích vedeno 6 stacionárních polních zkoušek, celkem na 1611 pokusných parcelách. Dlouhodobě se zde provádí zkoušky různých způsobů hnojení a hodnotí se vliv na výnos, kvalitu pěstovaných plodin a změny půdních vlastností. Jedná se o tyto dlouhodobé zkoušky:

- Sledování vlivu stupňované intenzity hnojení na výnos plodin a agrochemické vlastnosti půd a bilanci živin.
- Sledování vlivu různých intenzit hnojení na půdní úrodnost a změny agrochemických vlastností půdy v podmínkách závlahy.
- Systém organického hnojení ověřující minimalizaci nebo úplné vynechání hnojení minerálními hnojivy.
- Porovnání účinnosti organických hnojiv (kejdy, digestátů, kompostu) a minerálního hnojiva při hospodaření ve zranitelné oblasti.
- Ověření účinnosti stupňovaných dávek dusíku, při konstantních hladinách fosforu a draslíku na změny dusíku v půdě, výnosy, kvalitu produktů a výrobnost osevního sledu.
- Vliv obhospodařování travního porostu na produkci se sleduje od roku 1969 na pokusné ploše v Závišíně. Hodnotí se vývoj produktivity, botanického složení a kvality píce a vlastnosti půdy pod trvalým travním porostem.
- Na 12 lyzimetrických stanovištích v odlišných klimatických a půdních podmínkách jsou dlouhodobě sledovány ztráty živin z půdy. Hodnotí se vstupy z organických a minerálních hnojiv, srážkových vod, případně závlahové vody a dále výstupy živin odčerpané sklizní a ztráty živin zjištěné v eluátu.

Ve vegetační hale v Brně bylo v roce 2023 založeno 12 nádobových zkoušek ve 404 nádobách. Pokračovalo ověřování vlivu agrouhlí na růst polních plodin a půdní vlastnosti při vysokých dávkách živin. Současně pokračovala další navazující zkouška s agrouhlem, ve které byl testován jeho vliv na výnos plodin a půdní vlastnosti při vysokých dávkách živin.

Čtvrtým rokem probíhalo testování počtu klíčivých semen plevelů vyskytujících se v registrovaných kompostech s cílem ověřit, zda procesem kompostování dochází k eliminaci semen plevelů. Rovněž byl sledován vliv složení zakládky kompostu na množství semen

a druhy vzešlých plevelů a obsah reziduí pesticidů. Kvalita komerčních pěstebních substrátů byla testována na petúniích a rajčatech.

Kontakt: vedoucí oddělení - Ing. Michaela Smatanová, Ph.D. mob.: 737 267 110, michaela.smatanova@ukzuz.cz

4 ODDĚLENÍ PŮDY A LESNICTVÍ (OdPL)

4.1 Oblast zemědělské půdy

4.1.1 Bazální monitoring půd (BMP)

Monitoring zemědělských půd vznikl v roce 1992 za účelem dlouhodobého sledování stavu a změn půdních vlastností. Spočívá ve sledování fyzikálních a chemických půdních parametrů na stálých monitorovacích plochách stálými postupy. Síť pozorovacích ploch monitoringu sestává ze základního subsystému, který je tvořen **187** plochami zemědělské půdy a ze subsystému kontaminovaných ploch se zvýšenými obsahy rizikových prvků. V tomto subsystému se nachází **27** lokalit.

V roce 2023 proběhly každoroční odběry půdních vzorků z vybraných monitorovacích ploch. Bylo odebráno **40** půdních vzorků ornice ze 40 stálých ploch Bazálního monitoringu půd a **5** vzorků svrchního horizontu z ploch v chráněných územích určených ke stanovení vybraných perzistentních organických polutantů (PCB, HCH, HCB, DDT), PAH a uhlovodíků C₁₀-C₄₀. V těchto 40 vzorcích bylo dále stanoveno 100 účinných látek přípravků na ochranu rostlin. Dále byly v rámci BMP odebrány vzorky rostlin pro stanovení celkového obsahu rizikových prvků. Vzorky rostlin byly odebrány z **52** lokalit. Od roku 2021 jsou vzorky plodin odebrány z 26 ploch základního subsystému a 26 ploch kontaminovaného subsystému. Celkem bylo odebráno **86** vzorků rostlinného materiálu. Na **40** monitorovacích plochách BMP byly v prvním říjnovém týdnu odebrány půdní vzorky určené pro stanovení půdních mikrobiálních vlastností. Sada stanovovaných parametrů zahrnuje metody charakterizující biomasu, aktivitu a diverzitu půdních mikrobiálních společenstev. V závěru roku, před zámrazem, byly na **23** monitorovacích plochách odebrány vzorky ornice a podorničí určené ke stanovení minerálních forem dusíku, celkem **46** vzorků. Výsledky byly zpracovány do výroční zprávy. Stručně bylo o problematice výskytu účinných látek POR na monitorovacích plochách BMP informováno na stránkách Agromanuálu.

V první polovině roku 2023 byly shromážděny a do databáze uloženy informace o hnojení, použitých přípravcích na ochranu rostlin a pěstovaných plodinách ze všech monitorovacích ploch BMP.

Vzhledem k tomu, že v průběhu trvání BMP došlo dvakrát ke změně klasifikačního systému půd, bylo v roce 2011 rozhodnuto, že u všech monitorovacích ploch BMP bude znovu vykopána pedologická sonda a popsán půdní typ podle platného Taxonomického klasifikačního systému půd ČR (Němeček a kol., 2011). V roce 2023 bylo vykopáno a popsáno **11** sond, z jejichž popsáných půdních horizontů byly odebrány porušené a neporušené (fyzikální válečky) vzorky. Celkem již bylo k 31. 12. 2023 překlasifikováno **125** ploch BMP.

Po dokončení analýz půdních vzorků odebraných v rámci tzv. základních odběrů, které se uskutečnily v průběhu roku 2019 byla zpracována data popisující stav a obsahy rizikových prvků v zemědělských půdách. Problematika byla publikována v časopise Zemědělec.

Postupně pokračuje zpracování výsledků monitoringu k jednotlivým monitorovaným lokalitám. V roce 2023 byla podrobně vyhodnocena lokalita Lhota u Příbramě.

4.1.2 Registr těžkých kovů

Registr těžkých kovů vznikl na počátku 90. let 20. století a v současné době je tvořen dvěma databázemi. První databáze obsahuje výsledky stanovení prvků ve výluhu 2M HNO₃. Rozšiřování této databáze bylo ukončeno v roce 2009; nyní obsahuje téměř 55 tis. vzorků. Druhá databáze je tvořena výsledky stanovení obsahů prvků po extrakci lučavkou královskou. Tato metoda je v rámci Registru těžkých kovů používána od roku 1998 dosud; databáze obsahuje více než 18 tis. vzorků.

Obsahy rizikových prvků v půdě jsou hodnoceny podle vyhlášky č. 153/2016 Sb., která vstoupila v platnost 1. června 2016. Byly definovány preventivní hodnoty, při jejichž překročení je nezbytné dodržovat opatření zamezující dalšímu zvyšování obsahů prvků v půdě a dále tzv. indikační hodnoty, při jejichž překročení by již mohlo dojít k ohrožení zdraví lidí a zvířat a snížení kvality rostlinné produkce.

Pro Registr těžkých kovů bylo v roce 2023 vybráno ze vzorků AZPP celkem 621 vzorků půd, z toho 38 vzorků půd po aplikaci kalů a 58 vzorků z pozemků obhospodařovaných ekologickými zemědělci, 277 vzorků se použilo na zahuštění, tj. byly vybrány neovzorkované katastry a 222 vzorků u kterých byl předpoklad na překročení Cd, Cu a Zn. O problematice bylo informováno v časopise Úroda.

Ve vzorcích z roku 2023 bylo 33 vzorků překračujících indikační hodnoty. O překročení byla informována Česká inspekce životního prostředí.

Rizikové prvky v zemědělských půdách ČR za období 1998–2023 (extrakce lučavkou královskou)

Prvek	Preventivní hodnota (vyhl. č. 153/2016 Sb.; mg.kg ⁻¹ sušiny)		Průměrný obsah (mg.kg ⁻¹)		Počet vzorků celkem	Procento nadlimitních vzorků		
	Lehké půdy	Běžné půdy ¹⁾	Lehké půdy	Běžné půdy ¹⁾		Lehké půdy	Běžné půdy ¹⁾	Celkem
As	15	20	11,8	11,9	18812	15,1	8,7	9,5
Be	1,5	2,0	0,96	1,05	19024	12,2	3,7	4,8
Cd	0,4	0,5	0,25	0,30	19038	13,5	11,0	11,3
Co	20	30	10,4	11,7	19022	4,0	2,1	2,4
Cr	55	90	42,9	40,5	19043	18,3	4,1	5,9
Cu	45	60	19,3	22,7	19044	4,6	4,3	4,3
Hg*	0,3	0,3	0,09	0,10	57489	1,5	2,2	2,1
Ni	45	50	22,9	24,6	19044	4,7	4,6	4,6
Pb	55	60	27,8	28,8	19042	5,0	4,0	4,2
V	120	130	43,9	49,0	19002	0,9	2,5	2,3
Zn	105	120	79,0	77,5	19044	11,52	7,6	8,1

Počty vzorků v roce 2023 překračující indikační hodnoty (vyhl. č.153/2016 Sb.)

Prvek	Tabulka č.1 ¹⁾	Tabulka č.2 ²⁾	Tabulka č.3 ³⁾
As	0	neuveďeno ⁴⁾	28
Cd	0	neuveďeno ⁴⁾	1
Cu	neuveďeno ⁴⁾	1	neuveďeno ⁴⁾
Ni	0	0	neuveďeno ⁴⁾
Pb	0	neuveďeno ⁴⁾	3
Zn	neuveďeno ⁴⁾	0	neuveďeno ⁴⁾
Hg	0	neuveďeno ⁴⁾	0
Celkem	0	1	32

¹⁾ Tabulka č. 1 – Indikační hodnoty, při jejichž překročení může být ohrožena zdravotní nezávadnost potravin nebo krmiv.

²⁾ Tabulka č. 2 – Indikační hodnoty, při jejichž překročení může být podezření z ohrožení růstu rostlin a produkční funkce půdy.

³⁾ Tabulka č. 3 – Indikační hodnoty rizikových prvků, při jejichž překročení může být ohroženo zdraví lidí a zvířat.

⁴⁾ Rizikový prvek není uveden v dané tabulce.

4.1.3 Monitoring kalů z čistíren odpadních vod

V roce 2023 bylo odebráno **40** vzorků kalů z čistíren odpadních vod, jejichž produkce je dále využívána v zemědělství, nebo se jedná o velké a dlouhodobě monitorované ČOV. Ve všech vzorcích byl stanoven obsah rizikových prvků a ve vybraných 14 vzorcích organické polutanty (PCB, PAH, AOX, HCH, HCB, DDT, PBDE, PFAS).

4.1.4 Monitoring kvality půdy a rostlin po aplikaci kalů

V roce 2023 bylo odebráno **38** vzorků půd po aplikaci kalů a **14** vzorků rostlin. Ve vzorcích se provádí stanovení rizikových prvků. Přehledná informace o kvalitě půd po aplikaci kalů byla zveřejněna v Zemědělci.

4.1.5 Monitoring sedimentů

Od roku 1995 do konce roku 2023 bylo odebráno a zanalyzováno celkem **663** vzorků sedimentů (v roce 2023 to bylo 20 vzorků). Z uvedeného počtu je 356 rybníků „polních“ a 189 rybníků „návesních“, 71 rybníků „lesních“, 38 sedimentů z toků a 9 sedimentů z vodních nádrží. V sedimentech se provádí stanovení výměnného pH, zrnitosti, přístupných živin, rizikových prvků, PCB, HCH, HCB, DDT, PAH a uhlovodíků C₁₀-C₄₀. Zpracované výsledky jsou součástí výroční zprávy z monitoringu a byly také publikovány v periodiku Zemědělec.

Všechny činnosti oddělení probíhají v těsné spolupráci s Odborem kontroly zemědělských vstupů.

Data z monitoringu půd a vstupů do půdy jsou předávána do informačních systémů MZe LPIS, SAS. Na základě individuálních požadavků byla vybraná data z BMP a vstupů do půdy poskytnuta těmto subjektům: CENIA, VÚMOP, Bioinstitut, Grinity s.r.o. a do evropského projektu AI4SoilHealth.

Úkol „Antimikrobiální rezistence v půdě“ plynoucí z dílčího cíle I.1.5 Akčního plánu Národního antibiotického programu v roce 2023 navázal na téma z roku 2021. Byl sledován výskyt genů rezistence k enrofloxacinu a rezidua enrofloxacinu (a jeho metabolitu ciprofloxacinu) v léčeném chovu kura domácího, ve zrající podestýlce z tohoto chovu a v půdě po aplikaci podestýlky.

4.2 Lesnická činnost

V období červenec až srpen 2023 byly na **108** šetřených stanovištích provedeny odběry půdních vzorků a vzorků asimilačních orgánů v rámci průzkumu výživy lesa v jižní části PLO 16 Českomoravská vrchovina. Tímto bylo dokončeno vzorkování, které v této PLO započalo v roce 2022, a bylo dosaženo reprezentativního pokrytí celé PLO pro hodnocení chemizmu půd a asimilačních orgánů lesních dřevin.

V PLO 01 Krušné hory proběhla kontrola účinnosti leteckého vápnění po pěti letech od aplikace na lokalitách Kryštofovy Hamry, Kovářská, Blatno, Litvínov, Cínovec, Vejprty, Jirkov, Jáchymov a Hora Svaté Kateřiny. Pro kontrolu vápnění byly odebrány vzorky ze **42** stanovišť.

Při dlouhodobém periodickém šetření účinků vápnění na lesní ekosystémy bylo v období duben–září odebráno **41** vzorků půdní lysimetrické vody na lokalitě Javořice na Českomoravské vrchovině.

Pěstování a pravidelné dendrometrické hodnocení energetických dřevin v podmínkách bývalých horských pastvin probíhá na pokusných plochách ústavu ve Stachách na Šumavě.

Kontakt: vedoucí oddělení - Mgr. Šárka Poláková, Ph.D., mob.: 737 267 108, sarka.polakova@ukzuz.cz

5 ODBOR PŘÍPRAVKŮ NA OCHRANU ROSTLIN (OPOR)

Problematika posuzování rizik a účinků přípravků na ochranu rostlin a vyřizování podnětů a žádostí o povolení jejich uvádění na trh a používání, což tvoří náplň práce OPOR, zahrnuje tyto činnosti:

- povolování přípravků na ochranu rostlin a pomocných prostředků,
- hodnocení vlastností pesticidních účinných látek pro účely jejich schválení v EU,
- posuzování vlastností přípravků a jejich rizik pro životní prostředí,
- hodnocení účinnosti přípravků včetně nežádoucích vlivů na ošetřovanou plodinu,
- osvědčování Správné experimentální praxe (GEP).

OPOR dále vede tzv. Registr přípravků na ochranu rostlin, jehož účelem je zpřístupnit veřejnosti data týkající se povolených přípravků. Data jsou aktualizována 1 x denně, registr lze nalézt na: <http://eagri.cz/public/app/eagriapp/POR/>.

Povolovací proces má dva stupně, schválení účinné látky Evropskou komisí a povolení přípravku v jednotlivých členských státech. Aby mohl být přípravek v České republice prodáván a používán, musí být stejně jako ve všech ostatních zemích Evropské unie povolen národním registračním úřadem, kterým je ÚKZÚZ, Odbor přípravků na ochranu rostlin.

V roce 2023 se celkový počet podaných žádostí o povolení, změnu nebo obnovu povolení přípravku zvýšil o 16 % oproti roku 2022 a dosáhl tak dosud nejvyššího počtu po vstupu ČR do EU. I v případech náročných na kapacitu hodnotitelského úseku, což zahrnuje zejména hodnocení, která Česká republika prováděla jako zpravodajský stát i pro další země Střední zóny, došlo k obdobnému zvýšení.

Nízký počet žádostí o povolení nového pomocného prostředku v roce 2022 i 2023 (v obou letech podány pouze 2 žádosti) je dán využíváním nařízení EP a Rady 2019/515 o vzájemném uznávání zboží uvedeného v souladu s právními předpisy na trh v jiném členském státě a o zrušení nařízení (ES) č. 764/2008, pod které lze pomocné prostředky spadající pod § 54 zákona č. 326/2004 Sb. zahrnout.

Počet přijatých žádostí 2017–2023

V důsledku vývoje nových odborných metodik, připravovaných Evropským úřadem pro bezpečnost potravin (EFSA) bude vzrůstat vnitřní pracnost a náročnost hodnocení jednotlivých oblastí POR. Proto bude třeba zajistit dostatečnou personální kapacitu v jednotlivých členských zemích, včetně České republiky, aby bylo zejména možno zajistit včasné posouzení účinných látek v procesu obnovy jejich schválení. Komise dlouhodobě pracuje na zjednodušení procesu uvádění na trh POR na bázi nízkorizikových a nechemických látek. Ty ale v současné době tvoří jen velmi malý podíl z celkového počtu podaných žádostí.

Od 1. července 2023 začala být aplikována novela zákona č. 324/2004. Tato novela při vzájemném uznávání povolení z téže zóny zavedla pro ÚKZÚZ povinnost převzít závěry hodnocení a opatření k ochraně lidského zdraví bez posouzení ze strany resortu zdravotnictví. Nová úprava přinesla zvýšený počet podnětů k povolení ze strany zemědělské praxe, který se patrně bude i v roce 2024 zvyšovat.

Počty rozhodnutí vydaných v roce 2023

Rozhodnutí vydaná v procesu národního povolování	
Nový přípravek – povolení formou vzájemného uznávání	46
Nový pomocný prostředek	2
Změna povolení s hodnocením	217
Administrativní změna povolení	695
Zrušení povolení	96
Schválení plánu letecké aplikace	0
Povolení menšinového použití	62
Povolení přípravku k řešení mimořádných stavů v ochraně rostlin formou nařízení ÚKZÚZ	17
Rozhodnutí vydaná v procesu zonálního povolování	
ČR je zonálním zpravodajským státem	
Nový přípravek	30
Změna povolení	6
ČR je dotčeným členským státem	
Nový přípravek	43
Změna povolení	26
MRozhodnutí vydaná v procesu povolování souběžného obchodu	
Povolení souběžného obchodu	435
Hodnocení ekvivalence účinných látek	35
Hodnocení účinné látky	2
Změna povolení	2

Účinná látka přípravku (tj. chemická látka nebo mikroorganismus, který působí účinek) musí být schválena Evropskou komisí. Podmínkou schválení je podání žádosti o posouzení účinné látky a předložení odpovídající dokumentace v některém členském státě Evropské unie. V České republice hodnocení účinných látek provádí Státní zdravotní ústav v Praze (SZÚ - oblast toxikologie, expozice operátora a rezidua) a ÚKZÚZ (OPOR - oblast fyzikálních a chemických vlastností, biologické účinnosti, ekotoxikologie a osudu a chování v životním prostředí). V roce 2023 se ČR podílela na novém hodnocení u **2** účinných látek jako zpravodaj nebo spoluzpravodaj. V roce 2023 bylo na OPOR dále podáno **35** žádostí o posouzení ekvivalence nového zdroje účinné látky.

Na hodnocení nových přípravků nebo změn spolupracují členské země v rámci tzv. zón. Jeden z členských států provádí hodnocení (tzv. zonální zpravodaj), ostatní státy závěry hodnocení připomínkují. V roce 2023 bylo na OPOR podáno **35** žádostí o hodnocení jako zonální zpravodaj a **69** žádostí o připomínkování.

Řada plodin pěstovaných v menším rozsahu zůstává žadateli o povolení opomíjena a možnosti ochrany jsou u nich omezené. OPOR zaměřuje svou činnost i na tuto oblast ve spolupráci s pěstitelskými sdruženími a výzkumnými ústavy. V období roku 2023 bylo dokončeno a vydáno celkem **62** povolení přípravků pro menšinová použití, což je dosud nejvyšší počet od vstupu do EU.

5.1 Osvědčování způsobilosti pracovat podle zásad GEP

Odbor osvědčuje způsobilost zkušebních organizací testovat přípravky na ochranu rostlin v souladu se Správnou experimentální praxí a zajišťuje dozor nad činností těchto pracovišť. Pouze výsledky získané zkušebnami s osvědčením GEP mohou být v České republice, nebo v jiných členských zemích Evropské unie, využity jako dokumentace pro posouzení biologické účinnosti při povolování přípravku.

V roce 2023 bylo provedeno **20** kontrol dodržování zásad Správné experimentální praxe. Pochybení při provádění pokusů zjištěna nebyla. Byly zjištěny pouze nedostatky v dokumentaci pracovišť, které budou odstraněny před začátkem další pokusnické sezóny.

Kontakt: ředitel odboru: Ing. Pavel Minář, Ph.D., mob.: 602 234 663, pavel.minar@ukzuz.cz

6 ODBOR KONTROLY ZEMĚDĚLSKÝCH VSTUPŮ (OKZV)

Odbor kontroly zemědělských vstupů zajišťuje kromě již výše zmiňovaných úředních kontrol krmiv, hnojiv a přípravků na ochranu rostlin u zemědělských subjektů registrovaných ÚKZÚZ, také kontroly v prvovýrobě (kontroly podmíněnosti spojené s kontrolou národních požadavků, národní kontroly a kontroly, které jsou na ústav delegovány platební agenturou).

6.1 Kontroly podmíněnosti

ÚKZÚZ, jako jedna z kompetentních kontrolních organizací, zajišťuje úřední kontrolu nad dodržováním požadavků podmíněnosti u zemědělských podnikatelů.

Během jedné kontroly na místě jsou inspektory prověřeny požadavky podmíněnosti spolu s požadavky národními (tj. bez vlivu na přímé platby), čímž je snížena administrativní zátěž kontrolované osoby.

V rámci kontrol podmíněnosti je kontrolováno pět tematických okruhů:

- **Kontrola podmínek ochrany vod před znečištěním fosforečnany** - dodržování podmínek kterými je zajištěno zemědělské hospodaření ve shodě s ochranou životního prostředí. Hospodaření v souladu s vymezenými podmínkami je jednou z podmínek poskytnutí plné výše přímých podpor.
- **Kontrola zemědělských podnikatelů hospodařících ve zranitelných oblastech.**
- **Kontrola zákazu hnojení a aplikace přípravků na ochranu rostlin v ochranných pásech kolem vod (DZES 4).** Zákaz aplikace hnojiv v nehnojeném pásu je inspektory

v terénu fyzicky prověřován u všech žadatelů přímých plateb. Od roku 2014 kontrolují inspektoři kromě zákazu aplikace hnojiv v ochranném pásu také zákaz aplikace POR.

- **Kontroly nakládání s přípravky na ochranu rostlin u profesionálních uživatelů.** S ohledem na nové období Společné zemědělské politiky (SZP) jsou od roku 2023 požadavky podmíněnosti rozděleny do dvou podoblastí EU (vycházející ze dvou právních předpisů EU), a proto byly prováděny kontroly požadavků na používání POR v rámci kontroly typu PPH 7 a požadavky na skladování POR, zařízení pro aplikaci POR a nakládání s POR odborně způsobilou osobou v rámci kontroly typu PPH 8. Před účinností nařízení vlády č. 73/2023 Sb., o stanovení pravidel podmíněnosti plateb zemědělcům, které obsahuje povinné požadavky na hospodaření (PPH 7 a PPH 8), byly do konce března 2023 realizovány kontroly typu PPH 10.

Úřední kontrola požadavků PPH 10/ PPH 7 a PPH 8 byla zaměřena na:

- používání pouze povolených POR,
- dodržování požadavků na ochranu podzemní vody při aplikaci POR se stejnou účinnou látkou,
- dodržování povoleného rozsahu použití POR v souladu s údaji o jeho použití,
- dodržování povoleného rozsahu dávkování POR, tzn., aby nebyla překročena nejvyšší povolená dávka stanovená v povolení POR,
- dodržování omezení pro použití POR v ochranném pásmu zdrojů podzemních vod nebo vodárenských nádrží,
- dodržování požadavků na ochranu včel a suchozemských obratlovců při aplikaci POR,
- použití POR tak, aby nedošlo k zasažení rostlin mimo pozemek, na němž se prováděla aplikace,
- dodržování stanovené ochranné vzdálenosti od břehové čáry při aplikaci POR za účelem ochrany vodních organismů,
- dodržování ochranné vzdálenosti od oblastí využívaných širokou veřejností a/nebo zranitelných skupin obyvatel při použití POR,
- dodržení ochranné lhůty v návaznosti na použití POR,
- dodržení maximálního počtu ošetření v plodině,
- splnění požadavků na odbornou způsobilost fyzických osob pro nakládání s POR,
- dodržení kontrolního testování profesionálních zařízení pro aplikaci POR,
- provádění pravidelné údržby a seřízení zařízení pro aplikaci POR pro zajištění jeho optimální funkce i v období mezi kontrolními testováními,
- dodržení postupů pro přípravu postřikové kapaliny před aplikací a čištění profesionálního zařízení po aplikaci POR,
- dodržení požadavků na skladování POR a pomocných prostředků na ochranu rostlin podle § 46 zákona o rostlinolékařské péči a nakládání s odpady (obaly od POR včetně nespotřebovaných POR a pomocných prostředků) v souladu se zákonem o odpadech.

Zjištěná pochybení:

Nepředložení povolení pro nakládání s povrchovými nebo podzemními vodami řadíme mezi pochybení administrativního rázu. Během kontrol podmíněnosti bylo zaprotokolováno nesprávné uložení organických hnojiv na zemědělské půdě na místech, která nebyla uvedena v HP jako místa vhodná k uložení hnojiv. U jednoho subjektu byl zjištěn nevyhovující technický stav skladovacích zařízení závadných látek, kdy zpevněná hnojiště nesplňovala kvalitativní požadavky vodního zákona na skladování statkových hnojiv. Na základě zjištěných skutečností nebylo možné vyloučit možné průsaky a úniky hnojůvky do podzemních vod.

U zemědělských podnikatelů hospodařících v oblastech zranitelných dusičnany bylo zjištěno nesprávné uložení hnojiv na ZP, kdy byla hnojiva ukládána na místech, která nebyla v havarijním plánu uvedena jako místa vhodná k uložení hnojiv. Navíc byl separát digestátu uložen způsobem, který ohrožoval životní prostředí. A v neposlední řadě byla porušena podmínka max. doby uložení na pozemku (12. měsíců). Mezi nejčastější porušení, která byla zjištěna v rámci kontrol nakládání s POR u profesionálních uživatelů POR, patřilo použití nepovoleného POR, použití POR mimo povolený rozsah použití (tj. použití POR do nepovolené plodiny), nedodržení požadavků při použití přípravku se stejnou účinnou látkou na stejném pozemku, skladování a používání přípravků pro profesionální uživatele získaných od neregistrovaného distributora.

Přehled provedených kontrol podmíněnosti za rok 2023

Kontroly podmíněnosti	Kontroly celkem*	Kontroly s porušením•
Ochrana vod před znečištěním fosforečnany PPH1+	305	6
Nitrátová směrnice	160	2
DZES 4	333	0
Kontroly zásad potravinového práva	302	3
Kontroly používání POR	642	16
Kontroly celkem	1742	27

*Kontroly plánované, následné, mimořádné (na podnět)

• Kontroly, během nichž byl porušen minimálně jeden požadavek

6.2 Národní kontroly

6.2.1 Kontroly v oblasti krmiv

Národní kontroly v oblasti krmiv jsou zaměřeny na provozy, které vyrábějí krmiva výhradně pro zkrmení ve vlastním hospodářství s chovem zvířat a vyrobená krmiva tedy neuvádějí na trh. Kontroly jsou zaměřeny na dodržování bezpečnosti i kvality používaných komponentů a vyráběných krmiv, včetně dodržování zásad správné praxe při výrobě, skladování i distribuci vyrobených směsí do chovných jednotek kontrolované osoby. Během kontrol na místě je zajišťován i odběr vzorků krmiv, doplňkových látek a premixů pro laboratorní analýzu.

Zjištěná pochybení:

V roce 2023 bylo provedeno celkem 378 národních kontrol krmiv u faremních výrobců krmiv pro potřeby vlastních hospodářství. Dodatečnou kontrolou byl zjištěn 1 případ porušení předpisů, kdy provozovatel opakovaně skladoval hnilobou znehodnocenou senáž společně s objemným krmivem, používaným ke krmení zvířat. Ohrozil tím bezpečnost produktů určených ke krmení zvířat a nesplnil tak již dříve uložené zvláštní opatření oddělit závadný materiál od používaného krmiva. Opakované jednání provozovatele, záměrně porušující legislativu, je řešeno ve správním řízení. V jiných 2 případech bylo v rámci úřední kontroly uloženo opatření bez zjištěného porušení předpisů. V takových případech samotná kontrolovaná osoba neporušila legislativu, ale zjištěné okolnosti obvykle vyžadují omezení nakládání s krmivem.

6.2.2 Kontroly v oblasti hnojiv

V rámci prvovýroby je při kontrolách ověřováno vedení evidence o použitých hnojivech, skladování a používání hnojiv, vše v souladu s platnou legislativou. V prvovýrobě kontroluje ÚKZÚZ rovněž používání upravených kalů z čistíren odpadních vod (kontroly ČOV) a sedimentů na zemědělské půdě.

Mimo prvovýrobu je ústavem kontrolována oblast uvádění hnojiv a pomocných látek do oběhu – jejich balení, označování, výroba a distribuce v obchodní síti.

Přehled provedených národních kontrol za rok 2023

Kontroly hnojiv - národní	Kontroly celkem*	Kontroly s porušením•
Kontroly výroby, uvádění hnojiv do oběhu, označování, balení, skladování	230	1
Kontroly používání, skladování hnojiv v prvovýrobě	51	13
Kontrola sedimentů	7	1
Kontrola oprávněných osob	17	0
Kontroly používání upravených kalů z ČOV	33	3
Celkem prvovýroba	108	17

*Kontroly plánované, následné, mimořádné (na podnět)

• Kontroly, během nichž byl porušen minimálně jeden požadavek

Zjištěná pochybení:

V praxi se inspektoři ústavu setkávají s případy, kdy byla statková hnojiva uložena na místě, které nebylo uvedeno ve schváleném havarijním plnu (HP). Nicméně z hlediska ochrany životního prostředí je rozhodující, zda je polní složiště provozováno na místě vhodném pro uložení hnojiv či nikoliv.

Dalším případem byla hnojiva dlouhodobě skladována anebo příkrmiště provozováno takovým způsobem, že hrozilo potencionální znečištění vod. U příkrmiště nebyla splněna minimální vzdálenost od břehové čáry (50 m). U těchto kontrol byla uložena opatření k nápravě.

Během kontrol na místě bylo zaprotokolováno uložení hnojiv na zemědělském pozemku po dobu delší než 24 měsíců, případně byla statková/organická hnojiva ukládána na stejné místo

opakovaně nejdříve po 3 letech s tím, že hnůj byl skladován stále na stejné části pozemku v závislosti na ročním období. V jednom případě bylo volně ložené tuhé organické hnojivo skladováno venku volně ložené na zemědělské půdě (ZP) ve směsi s hnojem skotu z hluboké podestýlky a hnojem koní.

V jednom případě bylo na základě stížnosti provedeno místní šetření, při kterém bylo zjištěno, že při letecké aplikaci hnojiva došlo k úletu hnojiva na sousedící soukromý pozemek a přilehlou komunikaci. K přímému vniknutí hnojiva do vodních zdrojů nedošlo.

U kontrol používání sedimentů v zemědělské prvovýrobě nebylo na ústav zasláno hlášení o předpokládaném použití sedimentu.

To, že kaly nejsou používány v souladu se zpracovaným programem použití kalů na zemědělské půdě (aplikace kalu ještě před schválením příslušného programu anebo k dodaným kalům nebyly předloženy programy použití kalu), patří ke každoročním prohřeškům. V dalším případě samotné umístění kalu na pozemku nebylo v souladu s programem použití kalů a upravené kaly nebyly použity do měsíce od jejich umístění na cílovém pozemku. Dle uložených upravených kalů na zemědělské půdě a dle Programů použití kalů nebylo zřejmé, o které upravené kaly, z které ČOV se jedná.

Dále bylo zjištěno, že kontrolovaný subjekt během ukládání a vlastního převozu upravených kalů z ČOV poškodil příjezdovou cestu, která vede přes DPB, které se nacházejí v I. až III. zóně odstupňované ochrany CHKO. Ihned po upozornění na nedostatky byly skladované kaly odvezeny na kompostárnu.

U jiného subjektu byly na zemědělskou půdu použity upravené kaly nesplňující mezní hodnoty obsahu rizikových látek a rizikových prvků uvedených v tabulce 38.2 přílohy č. 38 vyhlášky č. 273/2021 Sb.

Do oběhu byla uvedena hnojiva, která nebyla v souladu (příp. byla v rozporu) s podmínkami registrace.

6.2.3 Kontroly přípravků na ochranu rostlin v obchodní síti

Za rok 2023 bylo inspektory provedeno celkem **725** kontrol distributorů přípravků a pomocných prostředků na ochranu rostlin, porušení požadavků bylo zjištěno u **149** kontrol a vydáno bylo 8 opatření k nápravě. Během kontrol na místě je také zajišťován odběr vzorků přípravků na ochranu rostlin. V roce 2023 bylo v rámci ČR odebráno **45** vzorků přípravků k laboratorním analýzám, kdy se ověřoval soulad přípravku s podmínkami uvedenými v rozhodnutí o povolení (ověřuje se, zda jejich vlastnosti a složení splňují požadavky předepsané specifikace).

Zjištěná pochybení:

Mezi nejčastější typy závad patří mimo prodej a skladování přípravků s prošlou dobou použitelnosti, prodej přípravků nepovolených a závady v označování a balení přípravků, také nesprávná propagace a prodej přípravků přes internet.

Na základě zjištěných porušení v oblasti distribuce přípravků bylo v roce 2023 vydáno 7 rozhodnutí o uložení sankce.

6.2.4 Kontrola nakládání s přípravky na ochranu rostlin u profesionálních uživatelů

V roce 2023 bylo provedeno **967** národních kontrol u žadatelů i nežadatelů o dotace. V rámci čtyř mimořádných kontrol bylo zjištěno porušení povinností při nakládání s POR.

Zjištěná pochybení:

Kontrolami bylo zjištěno použití POR v rozporu s podmínkami povolení ÚKZÚZ (plošná aplikace rodenticidu rozmetadlem, neohlášení plánované aplikace přípravku Reglone na ÚKZÚZ) a použití nepovoleného POR.

6.2.5 Kontroly ekologického zemědělství

Výběr subjektů pro národní kontroly je prováděn OdeZ v rámci rizikové analýzy na základě specifických rizikových faktorů. V roce 2023 byly v prvním kole rizikové analýzy vybírány ekologické podniky hospodařící na orné půdě (celkem vybráno 14 podniků). Stejně jako v loňském roce bylo druhé kolo rizikové analýzy zaměřeno na kontroly pěstitelů ovoce (celkem vybrány 4 podniky). Rizikovým faktorem v obou kolech výběru ÚKZÚZ bylo možné použití přípravků na ochranu rostlin (herbicidů, insekticidů, fungicidů) nepovolených v ekologické produkci. V roce 2023 bylo provedeno celkem **18** národních kontrol ekologického zemědělství, přičemž bylo zjištěno jedno porušení požadavků platných pro ekologický způsob hospodaření.

6.3 Kontrolní testování aplikační techniky

S přípravky na ochranu rostlin souvisí také kontrolní testování aplikační techniky, které spočívá v přezkoumání způsobilosti zařízení pro správnou aplikaci přípravků u osob využívajících aplikační techniku v rámci své profesní činnosti.

Kontrolní testování aplikační techniky

Provozování kontrolního testování (KT) je koncesovanou živností, k jejímuž vydání se příslušnému živnostenskému úřadu po předchozím zhodnocení způsobilosti žadatele o koncesi vyjadřuje Oddělení kontroly a aplikační techniky.

V roce 2023 bylo vydáno 1 stanovisko za účelem vydání koncesní listiny pro provádění KT a bylo provedeno 12 kontrol stávajících provozoven KT. Kontroly byly zaměřeny především na správnost postupu při provádění vlastního KT, používání odpovídajících zkušebních pomůcek a vedení odpovídající evidence zařízení podrobených KT.

6.4 Odborná způsobilost pro nakládání s POR

ÚKZÚZ zajišťuje v souladu se zákonem č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“) konání zkoušek odborné způsobilosti pro nakládání s přípravky na ochranu rostlin. ÚKZÚZ ve spolupráci s místně příslušnými orgány ochrany veřejného zdraví v rámci těchto zkoušek ověřuje znalosti a vydává „Osvědčení o odborné způsobilosti II. a III. stupně“. S novelou zákona, jež nabyl účinnosti dnem 1.7.2023, došlo ke změně v osvědčování II. stupně odborné způsobilosti, kdy nově osvědčení vydává ministerstvem zemědělství pověřené vzdělávací zařízení, které zároveň zajišťuje po dohodě s Ústavem a místně příslušnými orgány ochrany veřejného zdraví konání zkoušek stanovených pro získání osvědčení druhého stupně.

V roce 2023 ÚKZÚZ uspořádal 136 zkoušek, během kterých bylo vyzkoušeno celkem 1304 žadatelů, z toho 1067 žadatelů o II. stupeň a 237 žadatelů o III. stupeň odborné způsobilosti. Na základě vykonané zkoušky bylo v roce 2023 vydáno 1300 „Osvědčení II. a III. stupně“.

Na webových stránkách ÚKZÚZ je k dispozici „Registr držitelů osvědčení o odborné způsobilosti osob pro nakládání s přípravky II. a III. stupně“.

ÚKZÚZ se podílí mimo jiné i na digitalizaci státní správy. Jako jeden z prvních projektů se podařilo zrealizovat nový moderní modul informačního systému odborně způsobilých osob (SOM OZO), který bude mimo jiné určený pro samoobslužnou obsluhu koncových uživatelů/žadatelů o získání platného osvědčení odborné způsobilosti pro nakládání s přípravky na ochranu rostlin, a to všech tří stupňů.

6.5 Statistika spotřeby POR

Inspektoři ÚKZÚZ prováděli sběr a zpracování dat o spotřebě POR za předchozí kalendářní rok od 3 593 subjektů vybraných Českým statistickým úřadem (ČSÚ) pro

19 zemědělských plodin. Data o spotřebě POR slouží ke zpracování statistiky spotřeby POR pro účely Ministerstva zemědělství, Ministerstva životního prostředí, Českého statistického úřadu (EUROSTAT), Českého hydrometeorologického ústavu a pro účely poskytování informací na žádost držitelů povolení POR, KHS, obcím atd. Data jsou následně zveřejňována na webových stránkách ÚKZÚZ.

[Spotřeba přípravků na ochranu rostlin \(POR\) a pomocných prostředků \(PP\) a spotřeba účinných látek obsažených v POR a PP | ÚKZÚZ \(eagri.cz\)](#)

6.6 Delegované kontroly

Delegované kontroly jsou zajišťovány pro platební agenturu SZIF – Státní zemědělský intervenční fond a v malé míře pro Státní ústav pro jadernou bezpečnost (SÚJB). Pro SÚJB se odebírají vzorky krmiv na stanovení obsahu radionuklidů.

6.6.1 Kontroly podmínek v rámci agroenvironmentálně - klimatických opatření a agroenvironmentálně navazujících klimatických opatření

Tyto kontroly se zaměřují na dodržování limitů při hnojení v rámci ošetřování travních porostů (louky, pastviny), zatrávňování orné půdy, dodržování podmínek v případě hnojení v oblastech Natura 2000, posuzování limitů hnojení u zeleniny pěstované v rámci integrované produkce, kontrolu provádění pravidelných řezů v ekologických a integrovaných ovocných sadech. Pravidelné ošetřování se kontroluje rovněž ve vinicích, které jsou obhospodařovány v režimu integrované produkce.

6.6.2 Kontrola ekologicky hospodařících zemědělských podnikatelů

Kontrolou ekologicky hospodařících zemědělců byl ÚKZÚZ pověřen na počátku roku 2010. Kontrolami zemědělců tzv. navazujících ekologických opatření, se ústav zabývá od roku 2020. Vedle kontrol subjektů, které vybírá Státní zemědělský intervenční fond, provádí ÚKZÚZ výběr určitého procenta pro výkon svých vlastních kontrol. Výběrový soubor je vždy tematicky zaměřen, v jarních měsících se např. ověřuje pastevní chov zvířat, dále subjekty hospodařící na orné půdě a na podzim se odebírají listy révy vinné na stanovení přípravků na ochranu rostlin, tedy látek nepovolených v ekologickém režimu hospodaření.

6.6.3 Kontrola minimálních požadavků u celofaremních ekoplateb

Od roku 2023 ústav kontroluje dodržování tzv. minimálních požadavků pro použití hnojiv a přípravků na ochranu rostlin i u žadatelů o dotace na celofaremní ekoplatbu.

6.6.4 Odebírané vzorky krmiv a rostlinného materiálu pro potřeby SÚJB a SZIF

Objem odebíraných vzorků krmiv (seno, siláže, krmné směsi) pro monitoring radionuklidů byl v roce 2023 celkem 50 vzorků. Vzorky technického konopí (celkem 6) byly odebrány u 4 pěstitelů konopí. Vzorky jsou odebírány na stanovení obsahu tetrahydrocannabinolu (THC), přičemž plochy využívané k produkci konopí je možné považovat za způsobilé pouze tehdy, pokud obsah THC v použitých odrůdách nepřesáhne hodnotu 0,2 %. Obsah tetrahydrocannabinolu kolísá v závislosti na pěstované odrůdě, popřípadě na době odběru vláken.

Přehled provedených delegovaných kontrol za rok 2023

Delegované kontroly	Kontroly celkem*	Kontroly s porušením•
AEKO	175	2
AEKO23	1096	9
EZ	101	1
EZ23	716	11
EK – ekoplatba základní	247	2
Kontrola konopí – odběr vzorku	4 (6 vzorků)	0 (0 vzorků)
Celkem kontroly	2 339	25

*Kontroly plánované, následné, mimořádné (na podnět)

•Kontroly, během nichž byl porušen minimálně jeden požadavek

Zjištěná pochybení:

U opatření „Nadstavbová ochrana vinic“ nebyl u dvou žadatelů dodržen minimální počet aplikací přípravků na ochranu rostlin, povolených v ekologickém zemědělství za rok, proti šedé hnilobě, plísni révové a padlí révovému. V dalším případě žadatel v kontrolovaném období (ani v minulosti) nepoužil na ochranu rostlin proti roztočům metodu introdukce roztoče *Typhlodromus pyri*. U jednoho subjektu byla v příkmenném pásu vinice konstatována aplikace herbicid Roundup Klasik Pro (glyfosát), jehož použití je u doplňkové ochrany vinic zakázáno.

U producentů zeleniny v integrované produkci byla zjištěna aplikace POR proti mandelince bramborové, přičemž účinná látka není povolena k použití dle nařízení vlády č. 80/2023 Sb., o stanovení podmínek provádění agroenvironmentálně-klimatických opatření.

Pokud jde o povahu porušení zjištěných při kontrolách ekologického zemědělství, jednalo se o chov zvířat bez přístupu na otevřená prostranství (tři případy), použití konvenčního rozmnožovacího materiálu rostlin bez udělené výjimky (tři případy), chybějící popis ekologického podniku (tři případy), celoroštové ustájení skotu bez podestýlky, použití účinných látek na ochranu rostlin nepovolených v ekologické produkci, chybějící záznamy o hnojení a s tím spojená nemožnost ověření dodržení limitu dusíku původem ze statkových hnojiv, skladování nepovoleného vstupu na ekofarmě, nedostatečná opatření k zabránění kontaminace při skladování ekologických produktů a skutečnost, že seznam skutečně obhospodařovaných ploch neodpovídal údajům v LPIS (DPB ve skutečnosti obhospodařoval jiný subjekt).

U dvou kontrolovaných subjektů pak bylo zjištěno porušení pravidel nařízení vlády č. 81/2023 Sb. o podmínkách provádění opatření ekologického zemědělství. V obou případech šlo o neprovedení řezu v ekologickém sadu.

U dvou žadatelů bylo zjištěno uvádění POR na trh a skladování POR neregistrovanými distributory.

Vzorky technického konopí jsou u pěstitelů odebírány na stanovení obsahu tetrahydrocannabinolu (THC), přičemž plochy využívané k produkci konopí je možné považovat za způsobilé pouze tehdy, pokud obsah THC v použitých odrůdách nepřesáhne hodnotu 0,2 %. Maximální přípustná hodnota 0,2 % nebyla překročena.

Kontakt: ředitel odboru - Ing. Kamil Cigánek, mob.: 737 267 171, kamil.ciganek@ukzuz.cz